

ĐỊNH TỘI DANH

TỘI PHẢN BỘI TỔ QUỐC VÀ TỘI HOẠT ĐỘNG NHẪM LẬT ĐỔ CHÍNH QUYỀN NHÂN DÂN

Hai tội danh được so sánh ở các tiêu chí sau:

Tiêu chí	Tội phản bội Tổ quốc	Tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân
Căn cứ pháp lý	Điều 108 BLHS 2015 sửa đổi, bổ sung 2017	Điều 109 BLHS 2015 sửa đổi, bổ sung 2017
Khách thể của tội phạm	Xâm hại an ninh quốc gia	
	Xâm hại đến độc lập, chủ quyền, thống nhất, toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, chế độ xã hội chủ nghĩa, Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, tiềm lực quốc phòng, an ninh.	Xâm hại đến sự tồn tại, vững mạnh của chính quyền nhân dân, là an ninh chính trị của nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.
Chủ thể phạm tội	Là công dân Việt Nam từ đủ 16 tuổi trở lên, có năng lực trách nhiệm hình sự và đã thực hiện hành vi phạm tội.	Người từ đủ 16 tuổi trở lên, có năng lực trách nhiệm hình sự và đã thực hiện hành vi phạm tội.
Hành vi	Hành vi cấu kết với người nước ngoài nhằm gây nguy hại cho độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, chế độ xã hội chủ nghĩa và Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, tiềm lực quốc phòng, an ninh	Thực hiện một trong các hành vi sau: - Hoạt động thành lập tổ chức biểu hiện qua hành vi của những người đề xướng, lôi kéo, vạch kế hoạch, thành lập tổ chức, lôi kéo người khác vào tổ chức nhằm mục đích nhằm lật đổ chính quyền nhân dân. Lưu ý, tổ chức ở đây là tổ chức phản cách mạng, nhằm chống chính quyền nhân dân. - Hoạt động tham gia tổ chức là hành vi gia nhập tổ chức, khi người tham gia biết rõ mục đích của tổ chức đó là chống chính quyền nhân dân, đồng thời khi gia nhập họ tán thành và tích cực hoạt động theo kế hoạch mà tổ chức đề ra.

Mục đích phạm tội	Nhằm gây nguy hại cho độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc Việt Nam, chế độ xã hội chủ nghĩa, Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và tiềm lực quốc phòng, an ninh của Việt Nam.	Nhằm lật đổ chính quyền nhân dân, thay đổi chế độ chính trị hiện hành ở Việt Nam.
Cấu thành tội phạm	Cấu thành tội phạm hình thức (Hậu quả không phải là yếu tố bắt buộc)	
Hình thức lỗi	Lỗi cố ý trực tiếp	
Quy định pháp luật	Điều 108. Tội phản bội Tổ quốc 1. Công dân Việt Nam nào cấu kết với nước ngoài nhằm gây nguy hại cho độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, chế độ xã hội chủ nghĩa và Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, tiềm lực quốc phòng, an ninh, thì bị phạt tù từ 12 năm đến 20 năm, tù chung thân hoặc tử hình. 2. Phạm tội trong trường hợp có nhiều tình tiết giảm nhẹ, thì bị phạt tù từ 07 năm đến 15 năm. 3. Người chuẩn bị phạm tội này, thì bị phạt tù từ 01 năm đến 05 năm.	Điều 109. Tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân Người nào hoạt động thành lập hoặc tham gia tổ chức nhằm lật đổ chính quyền nhân dân, thì bị phạt như sau: 1. Người tổ chức, người xúi giục, người hoạt động đặc lực hoặc gây hậu quả nghiêm trọng, thì bị phạt tù từ 12 năm đến 20 năm, tù chung thân hoặc tử hình; 2. Người đồng phạm khác, thì bị phạt tù từ 05 năm đến 12 năm; 3. Người chuẩn bị phạm tội này, thì bị phạt tù từ 01 năm đến 05 năm.

I. HƯỚNG DẪN MỘT SỐ TÌNH TIẾT ĐỊNH TỘI DANH CỦA CẤP TỘI DANH

1. Phản bội Tổ quốc được hiểu là hành vi của công dân Việt Nam cấu kết với người nước ngoài nhằm gây nguy hại cho độc lập dân tộc, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc Việt Nam, gây nguy hại cho chế độ xã hội chủ nghĩa, Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Chủ thể của tội phạm này là công dân Việt Nam, tức là người có quốc tịch Việt Nam.

Hành vi “cấu kết với nước ngoài” được thể hiện như: bàn bạc với người nước ngoài về mưu đồ chính trị và các mặt khác (như: kế hoạch, tổ chức, hình thức hoạt động...); nhận sự

giúp đỡ của nước ngoài (như: tiền của, vũ khí hoặc mọi lợi ích vật chất khác...) hoạt động dựa vào thế lực nước ngoài hoặc tiếp tay cho nước ngoài.

Hành vi cấu kết với nước ngoài có mục đích nhằm gây nguy hại cho độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ của Tổ quốc, lực lượng quốc phòng, chế độ xã hội chủ nghĩa và Nhà nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, cuối cùng là nhằm thay đổi chế độ chính trị, kinh tế - xã hội của đất nước, lật đổ chính quyền nhân dân.

Ba dấu hiệu nói trên (công dân Việt Nam cấu kết với nước ngoài và mục đích của tội phạm) gắn liền với nhau là căn cứ để phân biệt với một số tội phạm như: tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân, có trường hợp còn hoạt động gián điệp hoặc trốn đi nước ngoài nhằm chống chính quyền nhân dân như:

Công dân Việt Nam cấu kết với nước ngoài, hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân, thì bị xử lý về “tội phản bội Tổ quốc”. Về mặt khách quan, tội “phản bội Tổ quốc đã bao gồm hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân, có trường hợp còn hoạt động gián điệp hoặc trốn đi nước ngoài nhằm chống chính quyền nhân dân. Vì vậy, người phạm tội phản bội Tổ Quốc không bị xử lý thêm về các tội đó.

Công dân Việt Nam thành lập hoặc tham gia tổ chức nhằm lật đổ chính quyền nhân dân, có bàn bạc với nhau, tìm cách liên hệ với nước ngoài, nhằm được nước ngoài giúp đỡ, nhưng thực tế chưaliên hệ được với nước ngoài, chưa coi là cấu kết với nước ngoài, thì bị xử lý về “tội hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân”.

Công dân Việt Nam được nước ngoài tổ chức, huấn luyện, gây cơ sở để hoạt động tình báo (điều tra, thu thập tin tức bí mật của Nhà nước, bí mật về quân sự v.v... cung cấp cho nước ngoài), phá hoại theo sự chỉ đạo của nước ngoài, hoặc thu thập cung cấp tin tức, tài liệu không thuộc bí mật Nhà nước để nước ngoài sử dụng chống nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, thì bị xử về “tội gián điệp”.

Công dân Việt Nam trốn đi nước ngoài với mưu đồ dựa vào nước ngoài nhằm chống chính quyền nhân dân, nhưng trên đường đi đã bị bắt (tức là chưa đến mức “cấu kết với nước ngoài”), thì bị xử lý về “tội trốn đi nước ngoài nhằm chống chính quyền nhân dân”.

(Tham khảo Mục 1 Chương I Nghị Quyết số 04-HĐTPTANDTC/NQ ngày 29/11/1986)

2. Hoạt động nhằm lật đổ chính quyền nhân dân được hiểu là hành vi hoạt động thành lập hoặc tham gia tổ chức nhằm lật đổ chính quyền nhân dân.

(Khoản 1 Điều 109 BLHS 2015 sửa đổi, bổ sung 2017)

Công dân Việt Nam được nước ngoài tổ chức, huấn luyện, gây cơ sở để hoạt động tình báo (điều tra, thu thập tin tức bí mật của Nhà nước, bí mật về quân sự v.v... cung cấp cho nước ngoài), phá hoại theo sự chỉ đạo của nước ngoài, hoặc thu thập cung cấp tin tức, tài liệu không thuộc bí mật Nhà nước để nước ngoài sử dụng chống nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam, thì bị xử về “tội gián điệp” .

(Tham khảo Mục 1 Chương I Nghị Quyết số 04-HĐTP/TANDTC/NQ ngày 29/11/1986)

3. Cấu kết với người nước ngoài được hiểu là việc người phạm tội có quan hệ qua lại chặt chẽ với nước ngoài. Thể hiện qua các hành vi sau đây:

- Tiến hành gặp gỡ bàn bạc với nước ngoài về âm mưu chống phá Tổ quốc
- Nhận sự giúp đỡ của nước ngoài về tiền của, vũ khí, phương tiện kỹ thuật... nhằm thực hiện các hoạt động chống phá Tổ Quốc.
- Dựa vào thế lực nước ngoài tiến hành các hoạt động chống phá Tổ quốc hoặc tiếp tay cho nước ngoài hoạt động chống lại Tổ quốc.

(Tham khảo Tử Điển Pháp Luật Việt Nam – Nhà Xuất Bản Pháp Luật Thế Giới)

4. Hoạt động thành lập tổ chức là hành vi nhen nhóm hình thành các tổ chức phản động hoạt động đối lập về chính trị ở Việt Nam. Hành vi này có một số biểu hiện cụ thể như: đề xướng chủ trương, đường lối, vạch kế hoạch hoạt động của tổ chức thể hiện qua việc soạn thảo cương lĩnh, điều lệ, lời hiệu triệu của tổ chức; xây dựng cơ cấu, hình thành bộ khung của tổ chức; tiến hành các hoạt động nhằm công khai hoá tổ chức; tuyên truyền, lôi kéo người khác cùng hoạt động thành lập hoặc tham gia tổ chức; tổ chức các hoạt động phá hoại để tạo tiếng vang cho tổ chức,...

(Tham khảo Bình Luận Khoa Học Bộ Luật Hình Sự Năm 2015 Sửa Đổi Bổ Sung Năm 2017, Nhà Xuất Bản Lao Động).

5. Tham gia tổ chức nhằm lật đổ chính quyền nhân dân là hành vi tự nguyện hoặc chấp nhận đứng trong hàng ngũ của tổ chức khi biết rõ tổ chức ấy có mục đích lật đổ chính quyền, xoá bỏ chế độ xã hội chủ nghĩa ở Việt Nam. Đối tượng tham gia tổ chức phản động tiến hành các hoạt động phá hoại cụ thể theo sự chỉ đạo của tổ chức hoặc chỉ nhận lời tham gia tổ chức.

(Tham khảo Bình Luận Khoa Học Bộ Luật Hình Sự Năm 2015 Sửa Đổi Bổ Sung Năm 2017, Nhà Xuất Bản Lao Động).

II. HƯỚNG DẪN CÁC TÌNH TIẾT ĐỊNH KHUNG HÌNH PHẠT CỦA CẤP TỘI DANH

1. Có nhiều tình tiết giảm nhẹ

Tình tiết giảm nhẹ là tình tiết làm cho mức độ nguy hiểm của trường hợp phạm tội cụ thể giảm đi, hậu quả pháp lý sẽ được giảm mức hình phạt, là một trong những căn cứ để Toà án quyết định khung hình phạt cụ thể.

Các tình tiết giảm nhẹ như: tự thú, thành khẩn khai báo, tích cực giúp đỡ các cơ quan có trách nhiệm phát hiện và điều tra tội phạm, ngăn chặn hoặc làm giảm bớt tác hại của tội phạm, tự nguyện sửa chữa, bồi thường thiệt hại hoặc khắc phục hậu quả, vượt quá giới hạn phòng vệ chính đáng, phạm tội nhưng chưa gây thiệt hại hoặc gây thiệt hại không lớn, ... thì

tùy vào các tình tiết giảm nhẹ mà mức độ giảm nhẹ khung hình phạt trong mỗi vụ án là không giống nhau. Như vậy nếu trường hợp phạm tội có nhiều tình tiết giảm nhẹ quy định tại khoản 2 Điều 108 về Tội phạm bội Tổ quốc thì khung hình phạt sẽ được giảm trong khung hình phạt từ 07 năm đến 15 năm so với quy định tại khoản 1 Điều này là từ 12 năm đến 20 năm, tù chung thân hoặc tử hình.

(Điều 51 Bộ luật Hình sự 2015 sửa đổi, bổ sung 2017).

2. Người chuẩn bị phạm tội

Chuẩn bị phạm tội là tìm kiếm, sửa soạn công cụ, phương tiện hoặc tạo ra những điều kiện khác để thực hiện tội phạm hoặc thành lập, tham gia nhóm tội phạm, trừ trường hợp thành lập hoặc tham gia nhóm tội phạm quy định tại Điều 109, điểm a khoản 2 Điều 113 hoặc điểm a khoản 2 Điều 299 của Bộ luật này.

(Khoản 1 Điều 14 Bộ luật Hình sự 2015 sửa đổi, bổ sung 2017).

3. Phạm tội ít nghiêm trọng

Tội phạm ít nghiêm trọng là tội phạm có tính chất và mức độ nguy hiểm cho xã hội không lớn mà mức cao nhất của khung hình phạt do Bộ luật này quy định đối với tội ấy là phạt tiền, phạt cải tạo không giam giữ hoặc phạt tù đến 03 năm;

(Điểm a khoản 1 Điều 9 Bộ luật Hình sự 2015 sửa đổi, bổ sung 2017)

4. Người tổ chức, người xúi giục, người hoạt động đả lực hoặc gây hậu quả nghiêm trọng

Người tổ chức là người chủ mưu, cầm đầu, chỉ huy việc thực hiện tội phạm.

Người xúi giục là người kích động, dụ dỗ, thúc đẩy người khác thực hiện tội phạm.

(Khoản 3 Điều 17 Bộ luật Hình sự 2015 sửa đổi, bổ sung 2017)

Người hoạt động đả lực được hiểu là người tích cực tham gia vào việc hình thành tổ chức phản động hoặc tích cực thực hiện các hoạt động chống phá chính quyền theo sự chỉ đạo của tổ chức đó.

(Tham Khảo Điều 109 Bộ luật Hình sự 2015 sửa đổi, bổ sung 2017 và Bình Luận Khoa Học Bộ Luật Hình Sự Năm 2015 Sửa Đổi Bổ Sung Năm 2017, Nhà Xuất Bản Lao Động).

Gây hậu quả nghiêm trọng là gây những thiệt hại lớn về người, tài sản; đã thành lập và mở rộng quy mô của tổ chức phản động ra nhiều địa phương, làm suy yếu nghiêm trọng hệ thống chính quyền, gây mất ổn định chính trị - xã hội ở những địa bàn cụ thể nhất định. Như nếu thuộc một trong các trường hợp sau đây là gây hậu quả nghiêm trọng: 1) Làm chết một người; 2) Gây thương tích hoặc gây tổn hại cho sức khỏe của một đến hai người với tỷ lệ thương tật của mỗi người từ 61% trở lên; 3) Gây thương tích hoặc gây tổn hại cho sức khỏe của ba đến bốn người với tỷ lệ thương tật của mỗi người từ 31% đến 60%; 4) Gây thương tích hoặc gây tổn hại cho sức khỏe của nhiều người với tổng tỷ lệ thương tật của tất cả

5 | F D V N

những người này từ 61% đến 100%, nếu không thuộc các trường hợp được hướng dẫn tại các điểm 2 và 3 trên đây; 5) Gây thương tích hoặc gây tổn hại cho sức khỏe của nhiều người với tổng tỷ lệ thương tật từ 31% đến 60% và còn gây thiệt hại về tài sản có giá trị từ 30 triệu đồng đến dưới 50 triệu đồng; 6) Gây thiệt hại về tài sản có giá trị từ 50 triệu đồng đến dưới 500 triệu đồng.

(Mục 6 Thông tư liên tịch số 01/2003/BTP-BCA-TANDTC-VKSNDTC ngày 11/8/2003).

5. Người đồng phạm

Đồng phạm là trường hợp có hai người trở lên cố ý cùng thực hiện tội phạm. Người đồng phạm bao gồm người tổ chức, người thực hành, người xúi giục, người giúp sức. Ngoài ra người đồng phạm không phải chịu trách nhiệm hình sự về hành vi vượt quá của người thực hành.

Một người được xác định là đồng phạm phải có các dấu hiệu trong cấu thành tội phạm như cùng thực hiện, cùng cố ý và cùng có mục đích phạm tội.

Người thực hành được hiểu mà là người trực tiếp thực hiện tội phạm.

Người giúp sức là người tạo điều kiện tinh thần hoặc vật chất cho việc thực hiện tội phạm.

Ví dụ: Đồng phạm những tội thuộc Chương các tội xâm phạm an ninh quốc gia. Được coi là cùng mục đích khi những người tham gia đều có chung mục đích được phản ánh trong cấu thành tội phạm hoặc biết rõ và tiếp nhận mục đích đó. Trường hợp người chở thuê cho những người khác trốn đi nước ngoài, mặc dù đã biết rõ những người này có mục đích chôn lại chính quyền nhân dân là ví dụ về trường hợp biết rõ và tiếp nhận mục đích của nhau. Trong trường hợp này, người chở thuê bị coi là người đồng phạm (người giúp sức).

(Căn cứ Điều 17 BLHS 2015 sửa đổi, bổ sung 2017 và (Tham Khảo Điều 109, Bình Luận Khoa Học Bộ Luật Hình Sự Năm 2015 Sửa Đổi Bổ Sung Năm 2017, Nhà Xuất Bản Lao Động).

III. TÀI LIỆU THAM KHẢO

- Tổng hợp 31 Nghị Quyết Của Hội Đồng Thẩm Phán Tòa Án Nhân Dân Tối Cao Trong Lĩnh Vực Hình Sự, Tố Tụng Hình Sự (từ năm 1986 đến tháng 11 năm 2021)". <https://fdvn.vn/tong-hop-31-nghi-quyet-cua-hoi-dong-tham-phan-toa-an-nhan-dan-toi-cao-trong-linh-vuc-hinh-su-to-tung-hinh-su-tu-nam-1986-den-thang-11-nam-2021/>.
Nghị Quyết Số 04/HĐTPTANDTC/NQ Ngày 29/11/1986 Hướng Dẫn Áp Dụng Một Số Quy Định Trong Phần Các Tội Phạm Của Bộ Luật Hình Sự – Stt 30, trang 420-452.

- Luật Sư FDVN “Tổng hợp 14 bản án và quyết định giám đốc thẩm về các tội phạm an ninh quốc gia” <https://fdvn.vn/tong-hop-14-ban-an-va-quyet-dinh-giam-doc-tham-ve-cac-toi-pham-an-ninh-quoc-gia/>. Cập nhật ngày 26/08/2020.

- Tổng hợp các hướng dẫn nghiệp vụ của tòa án nhân dân tối cao trong lĩnh vực hình sự, tố tụng hình sự (từ năm 1987 – năm 2019) <http://www.diendanngheluat.vn/tin-tuc/tong-hop-cac-huong-dan-nghiep-vu-cua-toa-an-nhan-dan-toi-cao-trong-linh-vuc-hinh-su-to-tung-hinh-su-tu-nam-1987-nam-2019.html>, Công văn 144/TANDTC-KHXX ngày 20/08/2009 về việc xác định công trình quan trọng an ninh quốc gia – Stt37, trang 173-177.

- Luật sư FDVN “Có Hai Tiền Án Trở Lên Có Được Đặc Xá” <https://fdvn.vn/co-hai-tien-an-tro-len-co-duoc-dac-xa/>, cập nhật ngày 13/11/2020.

Nguồn: Sưu tầm, tổng hợp

FDVN LAW FIRM